

Lived Experiences of Multi-Grade Teachers regarding the Role of Educational Leaders (Teacher Advisors) in Improving the Educational Situation of Schools in Charavimaq City

Mohsen Rafiee¹, Rouhollah Mahdioun², Amin Narimani³, Hadi Mosaddegh⁴

¹ Assistant Professor, Department of Educational Sciences and Psychology, Azerbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran. Mrafiee62@yahoo.com

² Associate Professor, Department of Educational Sciences and Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran. Rmahdioun@gmail.com

³ Master's degree, Department of Educational Sciences and Psychology, Azerbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran. amin94n@gmail.com

⁴ Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Faculty of Literature and Humanities, University of Qom, Qom, Iran (**Corresponding author**). hadimosaddegh@gmail.com

Abstract

The purpose of this research was to investigate the lived experiences of multi-grade teachers about the role of educational leaders in improving the education situation of multi-grade schools in Charavimaq city. The research was conducted with the qualitative method of experimental phenomenology and with the tool of unstructured interview. The research population was 158 teachers of multi-grade rural elementary schools in Charavimaq city in the academic year 2010-2012, and a number of them were selected as a sample in a purposeful way based on criteria (with intensity sampling technique). The research reached theoretical saturation after conducting 21 interviews. During the interviews, teachers of multi-grade schools expressed their experiences of the role and activities of principals, which were analyzed with the seven-step method of Claisey. The findings of the research were as follows: 1) Due to the conditions of the region and some problems prevailing in multi-level schools in the region, the principals do not spend most of their energy on education and try to solve other issues besides paying attention to educational issues. 2) In addition to educational issues, leaders influence teachers and students in the area of psychological assistance. 3) Leaders are working as a communication bridge of the regional education department and also overseeing the implementation of the directives and orders of the higher authorities. 4) Leaders are trying to pay attention

and organize students with learning disabilities and provide the basis for not rejecting them. 5) In order to improve education, leaders try to change teachers' teaching methods and increase their awareness; also, in this context, they are trying to identify the factors that hinder learning, provide solutions to improve the situation and monitor its implementation. The results of the research showed that considering the positive role of educational leaders in helping teachers, it is necessary to strengthen them through various methods, including improving in-service training, making their role and place in education and training more prominent, and choosing the right leaders.

Keywords: multi-grade teachers, lived experience of teachers, educational leaders, Charavimaq city.

تجربه زیسته معلمان چندپایه از نقش راهبران آموزشی در بهبود وضعیت آموزش مدارس شهرستان چاراویماق

محسن رفیعی^۱، روح‌الله مهدیون^۲، امین نریمانی^۳، هادی مصدق^۴

^۱ استادیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان شرقی، تبریز، ایران. Mrafiee62@yahoo.com
^۲ دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان شرقی، تبریز، ایران. Rmahdiun@gmail.com
^۳ کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان شرقی، تبریز، ایران. amin94n@gmail.com
^۴ استادیار گروه علوم تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه قم، قم، ایران (نویسنده مسئول). hadimosadegh@gmail.com

چکیده

هدف این تحقیق بررسی تجارب زیسته معلمان چندپایه از نقش راهبران آموزشی در بهبود وضعیت آموزش مدارس چندپایه شهرستان چاراویماق بود. تحقیق با روش کیفی از نوع پدیدارشناسی تجربی و با ابزار مصاحبه بدون ساختار انجام شد. جامعه مورد پژوهش، تعداد ۱۵۸ نفر از معلمان مدارس چندپایه روستایی مقطع ابتدایی شهرستان چاراویماق در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ بوده‌اند که به صورت هدفمند ملاک محور (با تکنیک نمونه‌گیری شدت) تعدادی از آن‌ها به عنوان نمونه انتخاب شدند. تحقیق بعد از انجام ۲۱ مصاحبه به اشیاع نظری رسید. طی مصاحبه‌ها معلمان مدارس چندپایه تجربیات خود را از نقش و فعالیت‌های راهبران بیان نمودند که با روش هفت مرحله‌ای کلایزی مورد تحلیل قرارگرفت. یافته‌های حاصل از پژوهش بدین صورت بود که: (۱) راهبران به تبع شرایط منطقه و برخی مشکلات حاکم بر مدارس چندپایه منطقه، عمده نیروی خود را صرف آموزش نکرده و سعی در حل و فصل سایر مسائل در کنار پرداخت به مسائل آموزشی دارند. (۲) راهبران علاوه بر مسائل آموزشی در زمینه ی کمک‌های روانی به معلمان و دانش‌آموزان تأثیرگذارند. (۳) راهبران به عنوان پل ارتباطی اداره آموزش و پرورش منطقه و همچنین ناظر بر اجرای بخشنامه‌ها و دستورات بالادستی در حال تلاش هستند. (۴) راهبران در زمینه ی توجه و سازمان‌دهی دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری در تلاش بوده و زمینه را برای عدم طرد آن‌ها فراهم می‌آورند. (۵) راهبران برای بهبود آموزش سعی در تغییر روش تدریس معلمان و افزایش آگاهی آنان دارند؛ همچنین در همین زمینه سعی دارند ضمن شناسایی عوامل مخل یادگیری، راهکارهای بهبود وضعیت را ارائه داده و بر اجرای آن نظارت داشته باشند. نتایج تحقیق نشان داد که با توجه به نقش مثبت راهبران آموزشی در یاری رساندن به معلمان، باید برای تقویت آنها از روش‌های مختلف از جمله، بهبود آموزشهای ضمن خدمت، پررنگ‌تر شدن نقش و جایگاه آنها در آموزش و پرورش و انتخاب درست راهبران به تقویت این جایگاه پرداخت.

کلیدواژه‌ها: معلمان چند پایه، تجربه زیسته معلمان، راهبران آموزش، شهرستان چاراویماق.

مقدمه

در دنیای امروز رشد علم و ظهور فناوری‌های تحول‌آفرین سبب شده است نظام آموزش و پرورش از جایگاه ویژه‌ای برخوردار گردد. درواقع، فرایند یاددهی-یادگیری نه تنها عامل اصلی توسعه کشورها محسوب می‌شود، بلکه سبب موفقیت و شکست آنها در عرصه رقابت‌های ملی و بین‌المللی نیز می‌گردد (اسپینو دیز^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). با این وجود فرایند یاددهی-یادگیری و طریقه‌ی حضور در مدرسه در انواع مختلف انجام می‌گیرد. در نظام آموزشی ما به منظور تحت پوشش بردن کلیه کودکان واجب‌التعلیم و استمرار آموزش آنان، تأسیس واحدهای آموزشی با کلاس‌های چندپایه در مناطق روستایی و کم جمعیت لازم و ضروری است. با توجه به اینکه در حال حاضر در دوره ابتدایی طیف وسیعی از دانش‌آموزان به‌ویژه در روستاها و مناطق محروم کشور در کلاس‌های چندپایه مشغول به تحصیل می‌باشند و معلمان برای تدریس همیشه با مشکلات فراوانی از قبیل: چگونگی ارائه درس، کمبود وقت، کمبود امکانات آموزشی و غیره روبرو بوده‌اند، استفاده از کلاس‌های چندپایه واقعیتی اجتناب‌ناپذیر است. لذا شناخت مسئولان نسبت به کلاس‌های چندپایه، سیر پیدایش و اصول آموزشی در این کلاس‌ها، ویژگی‌ها و از طرفی گسترش کلاس‌های چندپایه و محدودیت‌های حرفه‌ای کلاس‌ها، لازم و ضروری است (ملکی اصل و همکاران، ۱۳۹۶: ۱).

کلاس‌های چندپایه در دنیا دارای هویت خاص خود هستند، خواه این کلاس‌ها به صورت ناخواسته و غیرارادی در اثر تحولات اجتماعی شکل گرفته باشند که نوع ایرانی آن چنین است و چه به صورت هدفمند چنین پدیده‌ای رخ داده باشد. پژوهش‌های انجام شده، افزایش تعداد کلاس‌های چندپایه را اجتناب‌ناپذیر می‌دانند، که علت‌هایی بر آن بیان کرده‌اند که مهمترین آنها: شرایط سخت محیطی، کمبود جمعیت دانش‌آموزان، کمبود نیروی انسانی و فضاهای آموزشی، مهاجرت، پراکندگی روستاها و نامناسب بودن راه‌های ارتباطی بیان شده است. با این وجود آقازاده و فضل‌ی (۱۳۸۵) به این نکته اشاره داشته‌اند که تاکنون برنامه اساسی و اصولی برای اداره مؤثرتر این کلاس‌ها تدوین نشده است. همچنین نظام‌های آموزش رسمی، توجه لازم را به چالش‌های کلاس‌های چندپایه معطوف نداشته‌اند. برای نمونه: (۱) اکثر معلم‌هایی که اکنون در کلاس‌های چندپایه تدریس می‌کنند، آموزش ویژه‌ای برای تدریس در این کلاس‌ها نگذرانده‌اند؛ (۲) دولت در سیاست‌های آموزشی خود چندان به این مسئله توجه نداشته است. (۳) حمایت‌های ضمن خدمتی از معلمان چندپایه به خوبی انجام نمی‌شود. به این ترتیب به نظر می‌رسد کلاس‌های چندپایه به حال خود واگذاشته شده‌اند. با این وجود، قبول اینکه کلاس‌های چندپایه منحصربه‌فرد هستند، رفته‌رفته در حال افزایش است.

توجه به این نکته ضروری است که اغلب مدارس چندپایه کشورمان در مقطع ابتدایی^۱ می‌باشند که پایه و بنیان اساسی آموزش و پرورش بوده و می‌بایست آموزش‌هایی دقیق، صحیح و کاربردی به دانش‌آموزان داده شود. لذا حضور معلمانی توانمند و مهم‌تر از آن راهنمای آموزشی کار بلد و شایسته ضرورت پیدا می‌کند تا فرایند یاددهی و یادگیری در مسیری صحیح به حرکت خود ادامه دهد. ازاین‌رو حضور راهبران آموزشی به‌عنوان ناظران اجرای درست برنامه‌های آموزشی ضرورت دارد.

در برخی مدارس روستایی و مناطق محروم به‌ویژه کلاس‌های چندپایه که اساساً توسط یک یا چند معلم محدود اداره می‌شوند و مدیر به معنای واقعی وجود ندارد، ضروری است افرادی توانا به‌عنوان «راهبر آموزشی^۲» جایگزین مدیران شوند و فرایند آموزش و یادگیری در مدارس را هدایت، نظارت و راهبری کنند. حضور فردی از دستگاه اجرایی آموزش و پرورش با عنوان راهبر آموزشی منطقه که دارای پستی ستادی از سری پست‌های سازمانی است می‌تواند با رسیدگی و راهنمایی مدیران و معلمان مدارس چندپایه زمینه‌ای فراهم کند تا نتیجه‌ای مطلوب از آموزش حاصل گردد. هدف از حضور راهبران، ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره‌های آموزشی و تربیتی به معلمان و کارکنان مدارس تحت پوشش و ایجاد محیطی صمیمی برای هدایت آنان در برنامه‌های اقدام‌پژوهی و درس‌پژوهی در مدارس تحت پوشش، با نگاه تحولی در امر نظارت و راهبری است. در این طرح راهبر بازرس نیست، یاور است. راهبر مچ‌گیر نیست، دست‌گیر است و در شرایط حاضر می‌خواهد به‌عنوان یک تسهیل‌کننده و یاری‌دهنده موانع و مشکلات را با مشارکت معلم شناسایی و رفع کند و همچنین چهره‌های گمنام و موفق کلاس‌های چندپایه روستایی و عشایری را که با تمام مشکلات و تنگناهای موجود با عشق و علاقه معلمی می‌کنند به جامعه بشناساند تا به‌عنوان معلمان نمونه در عرصه تعلیم و تربیت معرفی شوند (قرائی مقدم، ۱۳۹۵).

حاجی بابایی (۱۳۹۳) راهبر آموزشی- تربیتی را کسی می‌داند که نیروی رسمی و پیمانی آموزش و پرورش بوده و ضمن برخورداری از شایستگی‌ها و صلاحیت‌های دانشی- مهارتی روزآمد، هدایت، راهبری و نظارت بر فرآیندهای آموزشی- پرورشی را با بهره‌گیری از روش‌های مناسب با تمرکز بر فعالیت‌های مدارس، مدیران، معلمان و سایر کارکنان در جهت دستیابی به تعالی مدیریت آموزشی، رشد و بالندگی حرفه‌ای کارکنان در جهت تسهیل تحقق اهداف آموزشی و پرورشی بر عهده دارد. در تعلیم و تربیت، مفاهیم مدیریت آموزشی، رهبری آموزشی، هدایت آموزشی و راهنمایی آموزشی معادل هم به‌کاررفته‌اند و گاهی واژه‌های کنترل، ارزشیابی و بازرسی نیز با مفاهیم ذکرشده تداخل دارند. می‌توان گفت راهبری آموزشی عبارت است از: هنری که بینش، خلاقیت، تعهد درونی و انگیزه معلم‌ها را

1. elementary

2. educational supervisor

افزایش داده و موجب کسب شایستگی و رشد حرفه‌ای، بهبود عملکرد و اصلاح شیوه‌های تدریس آن‌ها می‌شود (به‌فروش، ۱۳۸۹).

راهبران آموزشی وظیفه دارند برای ارتقای سطح کیفی کلاس‌های چندپایه از مدارس بازدید نموده و کلاس‌های چندپایه را به سطح مطلوب برسانند. همچنین وظیفه آموزش و بررسی نگرش تربیتی و مهارتی معلمان را بر عهده دارند. راهبران باید در کنار معلم و دانش‌آموز و اولیا قرار گرفته و از مشکلات آن‌ها آگاه شوند؛ سپس درصدد رفع آن‌ها برآیند (صنعتگران، ۱۳۹۶، به نقل از حقیقتی، ۱۳۹۸). تاکنون در این زمینه، پژوهشی به‌طور خاص انجام نشده اما به‌طور عام مطالعاتی وجود دارد که به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.

جعفرلو (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان آینده پیش‌روی راهبران آموزشی در مجله رشد ابتدایی به این نتیجه رسیده است که: راهبری آموزشی با وجود مزایایی که داشته هنوز آن‌طور که باید و شاید موجب بهبود کیفیت تعلیم تربیت و اصلاح فرایند یاددهی یادگیری نشده است. صنعتگران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان هزار راه نرفته و راهبران آموزشی در مجله رشد مدرسه فردا به این نتیجه رسید که: راهبران آموزشی وظیفه دارند برای ارتقای سطح کیفی کلاس‌های چندپایه از مدارس بازدیدهای مستمر داشته و آن‌ها را به سطح مدارس تک‌پایه برسانند. همچنین در موضوعی دیگر یافته‌های قرائی پور خواجه‌نویی (۱۳۹۶) در پایان‌نامه خود با موضوع مقایسه موردی کارآمدی و بهره‌وری کلاس‌های چندپایه و تک‌پایه از دیدگاه معلمان، مدیران و اولیا نشان می‌دهد: مدارس چندپایه در مقایسه با مدارس تک‌پایه کارآمدی و بهره‌وری پایینی دارند. صالحی و شفافی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان بازنمایی تجربه زیسته آموزگاران از مشکلات یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی، مطالعه‌ای به روش پدیدارشناسی انجام داده‌اند؛ نتایج نشانگر وجود مشکلات عمیق و گسترده در عرصه یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی است، به‌گونه‌ای که این آسیب‌های محتمل و موجود، می‌تواند سلامت و بالندگی نظام آموزش ابتدایی را با چالش‌های جدی همراه سازد. ماری و گابریل^۱ (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان دیدگاه معلمان ابتدایی از شیوه‌های گروه‌بندی کلاس چندپایه برای حمایت از آموزش فراگیر انجام دادند. هدف از این مقاله گزارش ادراک اصلی معلمان ابتدایی از شیوه‌های گروه‌بندی چندطبقه در کلاس برای حمایت از آموزش فراگیر به‌طور خاص برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه آموزشی (SEN)^۲ بود. یافته‌ها حاکی از آن بود که علی‌رغم دشواری پوشش برنامه‌های درسی دروس مختلف، معلمان چند کلاس از اجرای شیوه‌های گروه‌بندی انعطاف‌پذیر (توانایی، توانایی مختلط، اجتماعی) به دلایل دانشگاهی یا اجتماعی گزارش داده‌اند. ابوز آلیورز و بوسترز جیمز^۳

1. Marie & Gabriellel

2. special educational needs

3. Abós Olivares & Bustos Jiménez

(۲۰۱۵) پژوهشی با عنوان استراتژی‌های تدریس و سازمان‌دهی فضا در کلاس‌های چندپایه انجام دادند. در این پژوهش از روش تحقیق کیفی استفاده شده است. با معلمان کلاس‌های چندپایه مصاحبه شد. نتایج تحقیق از ارائه اطلاعات مربوط به درک و کاربرد روش از جانب معلمان مصاحبه، حاصل شده است. چندین گزینه آموزشی در چارچوب اختلاف سن و درجه و همچنین امکاناتی که در مورد سازمان فضایی در کلاس و مراکز آموزشی در نظر گرفته‌اند ارائه شده است. جونز (۲۰۱۷) در رساله دکتری خویش تحت عنوان ادراکات متداول آموزش معلمان در کلاس‌های چندپایه و دیدگاه‌های آن‌ها در توسعه اجتماعی دانش‌آموزان، بدین نتایج دست یافته‌اند که: معلمان و مربیانی که سن آن‌ها بالاتر بود کلاس‌های چندپایه را برای دانش‌آموزانشان مفید می‌دانستند به طوری که آن‌ها اذعان داشته‌اند این کلاس‌ها در توسعه مهارت‌های اجتماع‌پذیری و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان اثربخش بوده است. مربیانی که دانش و مهارت‌های رهبری دانش‌آموزان را به عنوان دارایی در کلاس‌های چندپایه داشته‌اند از آن‌هایی که چنین مهارتی را نداشته‌اند موفق‌تر بودند. در آخر توصیه شده است تغییر در برنامه‌های اعتبارسنجی شامل: آموزش و تدریس در کلاهای چندگانه و ارائه خدمات اضافی در کلاس‌هایی با بیش از دو سطح کلاس انجام گیرد.

بررسی پیشینه تحقیق نشان داد که موضوع راهبران آموزشی مدارس چندپایه از غنای لازم تحقیقاتی برخوردار نبوده و به همین علت اثرگذاری راهبران آموزشی در مدارس چندپایه اندک به نظر می‌رسد. بنابراین نقش راهبران آموزشی در آموزش مدارس چندپایه شهرستان چاراویماق خوندنمایی کرده و نیازمند بررسی تلقی می‌شود.

لذا با توجه به آنچه گفته شد پژوهش حاضر قصد دارد به بررسی تجارب زیسته معلمان چندپایه از نقش راهبران آموزشی در بهبود وضعیت آموزش مدارس شهرستان چاراویماق بپردازد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش با رویکرد کیفی و با روش پدیدارشناسی انجام شد. این روش خود به دو روش عمده توصیفی و تفسیری تقسیم می‌شود. از آنجاکه روش پدیدارشناسی تفسیری به دنبال شناخت الگوهایی در داده‌ها است که در چارچوبی نظری قرار می‌گیرند، لذا در این پژوهش نیز به منظور بررسی تجارب زیسته معلمان چندپایه از نقش راهبران آموزشی در بهبود وضعیت آموزش مدارس از رویکرد پدیدارشناسی تفسیری استفاده شد. به منظور جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه بدون ساختار مورد نظر قرار گرفت. مصاحبه با یک سؤال کلی درخصوص اینکه آیا تجربه‌ای از کار با راهبران آموزشی در مدارس چندپایه دارید؟ آغاز شد. و سپس سؤالات اکتشافی بعدی، برای دستیابی به اطلاعات عمیق‌تر مطرح گردید. هر مصاحبه حدود ۳۰ دقیقه طول کشید (از هر فرد فقط در یک جلسه مصاحبه شد). زمان و مکان مصاحبه با توافق مشارکت‌کنندگان صورت پذیرفت و هر مصاحبه تا رسیدن به اطلاعات عمیق ادامه یافت. با اجازه

مشارکت‌کنندگان مصاحبه‌ها ضبط و سریع بعد از اتمام مصاحبه و چندین بار گوش دادن، متن مصاحبه‌ها نوشته شد و مورد تجزیه و تحلیل مضمونی قرار گرفت. جامعه آماری تحقیق حاضر ۱۵۸ نفر از معلمان مدارس چندپایه روستایی مقطع ابتدایی شهرستان چاراویماق در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ بوده است. در این پژوهش روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند ملاک محور بوده (با تکنیک نمونه‌گیری شدت^۱) و ملاک انتخاب مشارکت‌کنندگان میزان سال‌های تدریس در کلاس‌های چندپایه تا سال تحصیلی ۹۹-۹۸ بود. حجم نمونه از ابتدا مشخص نشده بود و بر اساس اصل اشباع داده عمل شد؛ بدین معنی که فرایند انتخاب نمونه تا جایی ادامه یافت که داده‌ها به اشباع نظری لازم رسیدند. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل داده‌های کلایزی^۲ استفاده شده است. روش تحلیل هفت مرحله‌ای کلایزی عبارت است از: خواندن دقیق همه توصیف‌ها و نظرهای اصلی مشارکت‌کنندگان، استخراج عبارات مهم و مرتبط با پدیده، مفهوم بخشی به جملات اصلی استخراج شده، مرتب‌سازی توصیف‌های مشارکت‌کنندگان و مفاهیم مشترک در خوشه‌بندی‌های خاص، تبدیل نظرات استنتاج شده به توصیفات جامع و کامل، تبدیل توصیفات کامل پدیده به توصیف واقعی و مختصر و مراجعه به مشارکت‌کنندگان برای تبیین ایده‌های به دست آمده و اعتبار بخشی نهایی یافته‌ها، استفاده شده است.

در خصوص فرایند تحلیل داده‌ها، در گام اول به تفکیک متن مصاحبه به عناصر دارای پیام در داخل خطوط یا پاراگراف، پرداخته شد و سپس تلاش شد تا کدهای باز (مفاهیم) استخراج گردند و در مرحله بعدی آن مفاهیم در قالب دسته‌های بزرگ مفهومی طبقه‌بندی گردید. در گام‌های بعد، سعی شد تا مقولات در قالب دسته‌های بزرگ مفهومی طبقه‌بندی گردند. در ادامه به جهت کدگذاری محوری، ابتدا مقوله اصلی مشخص شده و سپس سایر مقولات دسته‌بندی شدند. لازم به ذکر است که کدهای باز اولیه بسیار زیادی استخراج شدند، لذا بعد از هر مرحله طبقه‌بندی و بررسی داده‌ها، مفاهیم تکراری حذف شده و مفاهیم مشابه در هم ادغام گردیدند. در پژوهش حاضر به منظور اثبات اعتبار داده‌ها و بررسی‌های صورت گرفته یا به عبارتی بررسی اعتبار پژوهش کیفی و اطمینان خاطر از دقیق بودن یافته‌ها از دیدگاه و نظر پژوهشگر با مشارکت‌کنندگان، اقدامات لازم از جمله تطبیق توسط اعضاء و بررسی همکار انجام گردید که در تطبیق توسط اعضا: پنج نفر از مشارکت‌کنندگان گزارش نهایی، فرایند تحلیل و دسته‌بندی مقولات را مورد بازبینی قرار داده و نظرات خود را در ارتباط با آن‌ها ابراز نمودند؛ و در بررسی همکار، نویسندگان دیگر مقاله، به بررسی یافته‌ها و نحوه تحلیل، نظارت نموده و نظرات خود را بیان نمودند.

1. Intensity Sampling

2. colaizzi

یافته‌های پژوهش

پژوهشگر در این پژوهش با طرح گفتگو بین خود و مشارکت‌کنندگان و بررسی نظرات و تجربیات آنان از طریق مصاحبه بدون ساختاریافته، عوامل مختلفی را استخراج نمود. عوامل استخراج‌شده از پاسخ‌های گرفته‌شده از سؤالات مصاحبه را می‌توان در ۹۰ مورد واحد معنایی (کدباز) از ۹ تم فرعی و ۵ تم (موضوع اصلی) به ترتیب تعداد ارجاعات به شرح زیر درک و کشف کرد:

جدول (۱) نمونه‌ای از نحوه کدگذاری مصاحبه‌ها و استخراج مفاهیم را نشان می‌دهد.

جدول ۱. نمونه کدگذاری

کد	متن اولیه مصاحبه	متن سازمان‌یافته	مفاهیم استخراج‌شده	تم فرعی	تم اصلی
۱	راهبر آموزشی همان‌گونه که از اسمش مشخص است نوعی رابط بین قوانین آموزشی و مدرسه است. البته در حال حاضر راهبر آموزشی بیشتر دغدغه‌های اداری معلمان را تحت پوشش می‌برند به‌نحوی که زمانی که معلمان به سبب دوری مسیر نمی‌توانند برای انجام امور مدرسه به اداره آموزش و پرورش مراجعه کنند راهبران آموزشی کمک‌حال آنها هستند.	- راهبر آموزشی رابط بین اداره آموزش و پرورش و مدرسه است. - فعالیت راهبر بیشتر دغدغه‌های معلمان را پوشش می‌دهد.	- ایجاد ارتباط بین اداری مدرسه و اداره - ترجیح حل دغدغه‌های معلمان به حل مشکلات مدرسه	- امور ارتباطی مدرسه و اداره - تأمین و تجهیز مدرسه	- کمک در مورد امور اداری مدرسه - کمک راهبران به امور اجرایی مدرسه

یافته‌های حاصل در نهایت در پنج تم اصلی که عبارت‌اند از: کمک راهبران به امور اجرایی مدرسه (نظارت انضباطی و قانونی و تأمین و تجهیز مدرسه)، کمک راهبران به معلمان (آموزشی و روانی)، نقش راهبران در موضوع دانش‌آموزان با اختلال یادگیری (کمک‌های آموزشی و ارجاع)، کمک راهبران در امور اداری (امور ارتباطی مدرسه)، اقدامات راهبران در امور آموزشی (اقدامات مربوط به معلمان و اقدامات مربوط به دانش‌آموزان) به‌دست‌آمده است.

جدول ۲- کمک راهبران به امور اجرایی مدرسه

این عامل مربوط به اموری است که راهبر چه در زمینه‌ی آموزشی و چه در سایر امور غیرآموزشی انجام می‌دهد که با تحلیل آن‌ها و بررسی وضعیت اقدامات اجرایی راهبران در شهرستان چارواپماق، می‌توان ضعف عملکردی آن‌ها را مشخص کرد؛ از جانب دیگر با بررسی نقاط قوت راهبران و سعی در تقویت آن می‌توان کیفیت آموزشی و تدریس معلمان را بهبود بخشید.

جدول (۲) کمک راهبران به امور اجرایی مدرسه با دو تم فرعی و ۳۴ کد معنایی باز با مجموع ۷۵ مورد ارجاع به شرح زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد:

جدول ۲. کمک راهبران به امور اجرایی مدرسه

واحد تبیینی	مفهوم‌سازی واحد معنایی (کد باز)	تعداد ارجاع	تم اصلی
۱-۱-۱	آماده‌سازی، تأمین و تجهیز مدرسه	۵۶	اقدامات کنترلی آموزشی
۱-۱-۲	تهیه سوخت وسایل مصرفی مدارس		
۱-۱-۳	تلاش در جهت تهیه سرانه و مخارج مدرسه		
۱-۱-۴	بررسی وضعیت فیزیکی مدرسه		
۱-۱-۵	تسویه مالی		
۱-۱-۶	سنجش ابزارهای کمک آموزشی و شیوه‌های استفاده از آن		
۱-۱-۷	یادآوری توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان		
۱-۱-۸	بررسی نظافت کلاس		
۱-۱-۹	بررسی پوشش دانش‌آموزان		
۱-۲-۱	عدم ورود صددرصدی در حوزه آموزشی	۱۹	کمک راهبران به امور اجرایی مدرسه
۱-۲-۲	بعضاً به دنبال می‌گیری از معلمان		
۱-۲-۳	بازرسی ماهانه		
۱-۲-۴	رابط قوانین آموزشی و مدرسه		
۱-۲-۵	توجه به دغدغه‌های اداری معلمان		
۱-۲-۶	کنترل امور اجرایی مدارس		
۱-۲-۷	ارتباط با اهالی روستا		
۱-۲-۸	دخالت بیشتر در امور غیر آموزشی به دلیل نداشتن سواد کافی		
۱-۲-۹	مطرح نشدن مسائل آموزشی به ندرت از سمت معلم		
۱-۲-۱۰	ارتباط بین اولیا و مدرسه و جذب آن‌ها		
۱-۲-۱۱	تلاش در جهت جلوگیری از ترک تحصیل دانش‌آموزان		
۱-۲-۱۲	چک کردن تعداد دانش‌آموزان		
۱-۲-۱۳	بررسی آمار		
۱-۲-۱۴	بررسی میزان تدریس		
۱-۲-۱۵	ارائه نکات متذکر شده کارشناسان آموزش و پرورش در جلسه شورا		
۱-۲-۱۶	پیگیری پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان		
۱-۲-۱۷	پیگیری نکات اداری و حراستی و آموزشی مدرسه		
۱-۲-۱۸	سؤال از دانش‌آموزان		
۱-۲-۱۹	چک کردن حضور غیاب دانش‌آموزان		
۱-۲-۲۰	اطلاع‌رسانی بخش نامه‌ها		
۱-۲-۲۱	کمک به ارائه اطلاعات مدرسه به کارشناسان اداره		
۱-۲-۲۲	بررسی تأثیرگذاری تدریس معلم با طرح سؤال از دانش‌آموز		
۱-۲-۲۳	ثبت نمرات دانش‌آموزان		
۱-۲-۲۴	تکمیل برگه‌های اطلاعاتی مربوط به مدرسه		
۱-۲-۲۵	یادآوری توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان		

جدول ۳- کمک راهبران به معلمان

این عامل مربوط به اثر مثبت اقدامات راهبران بر معلمان و شیوه تدریس آن‌ها است و معلمان با بهره‌گیری از این اثرات می‌توانند خود و تدریس خود را در کلاس ارتقا بخشند. کمک راهبران به معلمان با ۲ تم فرعی و ۹ کد معنایی باز با مجموع ۲۰ مورد ارجاع به شرح زیر بررسی شد:

جدول شماره ۳. کمک راهبران به معلمان را با ۲ تم فرعی و ۹ کد معنایی باز و مجموع ۲۰ مورد ارجاع به اختصار نشان می‌دهد:

جدول ۳. کمک راهبران به معلمان

واحد تبیینی	مفهوم‌سازی واحد معنایی (کدباز)	تعداد ارجاع	تم فرعی	تم اصلی
۲-۱-۱	توصیه‌هایی بابت تدریس چندپایه‌ای	۱۴	آموزشی	کمک راهبران به معلمان
۲-۱-۲	کمک به نحوه تنظیم وقت			
۲-۱-۳	مدیریت زمان			
۲-۲-۱	روحیه به معلمان در شرایط مواجهه با احساس پوچی و عدم توانایی اداره کلاس	۶	روانی	
۲-۲-۲	کمک به نحوه تنظیم وقت			
۲-۲-۳	تشویق معلمان			
۲-۲-۴	رغبت دوچندان تدریس			
۲-۲-۵	بهبود انتقادپذیری			
۲-۲-۶	تقویت روحیه خودباوری و تلاش			

جدول ۴- نقش راهبران در موضوع دانش‌آموزان با اختلال یادگیری

یکی از موارد اشاره‌شده توسط معلمان مربوط به اقدامات کمکی و همراهی راهبر با معلم در زمینه‌ی وجود دانش‌آموزانی با اختلال یادگیری اعم از عقب‌ماندگی ذهنی، دیرآموز، بدآموز و در حالت کلی دارای اختلالات یادگیری است. به دلیل اینکه مطالعه‌ها و مصاحبه‌های انجام‌گرفته در روستاهای محروم و دوردست است لزوم همکاری و همیاری راهبران با معلمانی که در کلاس درس خود دانش‌آموزانی با این شرایط دارند ضروری به نظر می‌رسد. معلمان ممکن است به دلیل تمرکز بر تدریس و گهگاه تجربه و سابقه تدریس کمتر، نتوانند اقدام خاصی برای این دانش‌آموزان انجام دهند. با توجه به اینکه کلاس‌های آموزشی مورد مطالعه چندپایه‌ای است و مشکل دانش‌آموزان خاص می‌تواند در روند تدریس خلل وارد کرده و سایرین را نیز درگیر کند، از این رو چگونگی مواجهه و انجام اقدامات لازم در جهت رفع مشکلات آموزشی این دانش‌آموزان بسیار مهم است. تم اقدامات راهبران در مورد دانش‌آموزان با اختلال یادگیری با ۲ تم فرعی و ۴ کد معنایی باز با مجموع ۲۳ مورد ارجاع به شرح زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد:

جدول شماره ۴. اقدامات راهبران در مورد دانش‌آموزان با اختلال یادگیری را با ۱ تم فرعی و ۳ کد معنایی باز با ۱۸ مورد ارجاع به اختصار نشان می‌دهد:

جدول ۴. نقش راهبران در مورد دانش‌آموزان اختلال یادگیری

واحد تبیینی	مفهوم‌سازی واحد معنایی (کد باز)	تعداد ارجاع	تم فرعی	تم اصلی
۳-۱-۱	همکاری و ارائه راهکار	۱۸	کمک‌های آموزشی	نقش راهبران در موضوع دانش‌آموزان با اختلال یادگیری
۳-۱-۲	تذکر در مورد نحوه برخورد با دانش‌آموزان لازم‌التوجه			
۳-۱-۳	تذکر در عدم طرد شدن کلاس دانش‌آموزان لازم‌التوجه			
۳-۲-۱	معرفی به مراکز خاص	۵	ارجاع	

جدول ۵ - کمک‌های راهبران در امور اداری

راهبران آموزشی برخلاف آنچه در وظایف آن‌ها تعریف شده است، برخی امور اداری را به‌عنوان واسطه بین مدرسه و اداره انجام می‌دهند. به سبب کمبود نیرو در مدارس روستایی، کادر اجرایی که عهده‌دار امور اجرایی مدرسه باشد وجود ندارد. انجام این امور توسط راهبران آموزشی، به معلمان کمک می‌کند تا زمان بیشتری برای پرداختن به امور آموزشی دانش‌آموزان در اختیار داشته باشند.

کمک‌های راهبران در امور اداری موضوع پژوهش از ۱ تم فرعی و ۱۷ کد معنایی باز با مجموع ۱۱ مورد ارجاع به شرح زیر به خود اختصاص می‌دهند: جدول شماره ۵ کمک‌های راهبران در مورد امور اداری را با ۱ تم فرعی و ۱۷ کد معنایی باز با ۱۱ مورد ارجاع به‌اختصار نشان می‌دهد:

جدول ۵. کمک‌های راهبران در مورد امور اداری

واحد تبیینی	مفهوم‌سازی واحد معنایی (کد باز)	تعداد ارجاع	تم فرعی	تم اصلی
۴-۱-۱	یادگیری بخش نامه‌ها	۱۱	امور ارتباطی مدرسه و اداره	کمک‌های راهبران در مورد امور اداری
۴-۱-۲	کمک به مسائل اداری			
۴-۱-۳	حل مشکلات مربوط به امکانات رفاهی و آموزشی			
۴-۱-۴	ارتباط مدرسه با اداره و حوزه ستادی			
۴-۱-۵	نامه‌نگاری و کارهای اداری			
۴-۱-۶	شناسایی دانش‌آموزان تارک‌التحصیل			
۴-۱-۷	همکاری با مدرسی که اینترنت و اتوماسیون ندارند			
۴-۱-۸	تذکر و توصیه به معلمانی که کارها را به‌موقع انجام نمی‌دهند.			
۴-۱-۹	ابلاغ نامه‌ها و مکاتبات اداری			
۴-۱-۱۰	پیگیری نامه‌ها			
۴-۱-۱۱	حل مسائل بین مدرسه و اداره			
۴-۱-۱۲	انتقال بخش نامه‌ها			
۴-۱-۱۳	ارائه نکات جدید در مورد نحوه مدیریت و اجرا			
۴-۱-۱۴	تقسیم‌بندی کلاس			
۴-۱-۱۵	تعیین زمان شروع و پایان کلاس			
۴-۱-۱۶	تعیین زمان اوقات فراغت			
۴-۱-۱۷	توصیه به ارائه مکتوب مشکلات به اداره			

جدول ۶- اقدامات راهبران در امور آموزشی

اموری که راهبران در زمینه‌ی تدریس و آموزش و مسائل آموزشی اجرا می‌کنند باعث بهبود روند آموزشی معلمان شده و کیفیت تدریس را افزایش می‌دهد. تأثیر راهبران در امور آموزشی به‌عنوان آخرین عامل پژوهش و عاملی که موجب بهبود در وضعیت و کیفیت تدریس به‌ویژه در مدارس چندپایه با شرایط مطالعه موردی شد با مجموع ۱۸ مورد ارجاع در ۲ تم فرعی معلم و دانش‌آموز و ۲۵ کد معنایی باز به شرح زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد: جدول شماره ۶ مقوله آموزشی دانش‌آموزان و معلمان را با ۲ تم فرعی و ۲۵ کد معنایی باز با ۱۸ مورد ارجاع به‌اختصار نشان می‌دهد:

جدول ۶. اقدامات راهبران در امور آموزشی

واحد تبیینی	مفهوم‌سازی واحد معنایی (کدباز)	تعداد ارجاع	تم فرعی	تم اصلی
۵-۱-۱	اشراف به مسائل آموزشی	۱۱	اقدامات مربوط به معلمان	اقدامات راهبران در امور آموزشی
۵-۱-۲	سوالات آموزشی در زمان ورود به مدارس			
۵-۱-۳	همکاری با معلم در مدیریت زمان			
۵-۱-۴	کمک تخصصی در اموری که در آن تخصص دارند			
۵-۱-۵	ارائه راهکارهای آموزشی			
۵-۱-۶	کمک در گزینش خلیفه و شرح وظایف محوله به او			
۵-۱-۷	تغییر دروس از خلیفه محوری به تدریس شخصی			
۵-۱-۸	آموزش مدیریت زمان و عصبانی نشدن			
۵-۱-۹	نحوه ارائه دروس			
۵-۱-۱۰	کلاس داری			
۵-۱-۱۱	طرح درس			
۵-۱-۱۲	تعامل با خانواده			
۵-۱-۱۳	استمرار و تلاش روزانه			
۵-۱-۱۴	وجدان کاری			
۵-۱-۱۵	تدریس برخی مباحث در صورت امکان وجود			
۵-۱-۱۶	مشاهده تدریس معلم			
۵-۱-۱۷	ارزیابی تسلط بر مطالب			
۵-۱-۱۸	بررسی کلیه امور مدرسه			
۵-۱-۱۹	برگزاری کلاس‌های هم‌جوار برای تبادل تجارب بین معلمان			
۵-۲-۱	برگزاری دوره‌های فوق‌العاده برای تقویت دانش‌آموزان	۷	اقدامات مربوط به دانش‌آموزان	
۵-۲-۲	شناسایی راه‌های پیشرفت			
۵-۲-۳	بررسی آموزش و پرورش، سخت‌افزار و نرم‌افزار (برنامه‌ها، طرح‌ها، ایده‌ها و...)			
۵-۲-۴	ارائه راهکار خوب			
۵-۲-۵	ارائه راهکار بهبود			
۵-۲-۶	یادآوری مشکلات			

نتیجه‌گیری

سؤال پژوهش تجربه زیسته معلمان از نقش راهبران آموزشی در بهبود وضعیت آموزشی کلاس‌های چندپایه بوده است؟ در پاسخ، نظرات معلمان در مورد نقش راهبران در بهبود وضعیت آموزشی به دو قسمت تقریباً مجزا تقسیم شدند.

گروه اول اعتقاد دارند که: راهبر آموزشی به‌طورکلی خارج از فضای آموزشی در حال فعالیت است و صرفاً در حال بازرسی، تفتیش و اعمال عقاید اداری خود است. گاهی به تجسس در موارد و کارهای غیرضروری می‌پردازند تا بتوانند نقطه ضعفی از معلمان به دست آورد؛ گاهی در تلاش هستند تا نکاتی را به صورت دستوری انتقال دهند و در حالت کلی دغدغه‌ی تعامل و بهبود وضعیت آموزشی ندارند؛ این راهبران با سطح علمی پایین، آگاهی پیرامونی از حیطه‌ی شغلی خود ندارند و به همین روی در تلاشند، با این اقدامات بر کاستی‌ها و نواقص خود سرپوش بگذارند.

اما در گروه دوم که اکثریت نفرات گروه نمونه را تشکیل می‌دهند معتقدند: راهبران علاوه بر آگاهی از وظایف خود، تلاشی بیشتر از وظیفه انجام می‌دهند یا حداقل اینکه در انجام وظایف محوله کوتاهی نمی‌کنند و در آموزش مدارس به طرق مختلف نقش ایفا کرده و تأثیر بسزایی در بهبود وضعیت دانش‌آموز، معلم و فرایند تدریس دارند. البته وجود نظرات مختلف در همین گروه وجود داشت که به نظر می‌رسد اختلاف نظرهای ریشه در شرایط محیطی، فرهنگی و جغرافیایی هر معلم، امکانات موجود در مدرسه، درخواست‌های یاری معلم از راهبر، پیگیری امور از طرف معلمان و ... دارد. دخالت راهبران در اموری خارج از آموزش با توجه به هر مدرسه متفاوت است؛ ولی اتفاق نظر گفته‌ها دلالت بر دخالت و نقش مؤثر آن بر آموزش دارد. پست راهبر آموزشی همان‌گونه که از اسمش مشخص است نوعی رابط بین قوانین آموزشی و مدرسه است. گروه دوم معتقدند: در حال حاضر راهبر آموزشی با توجه به وجود دغدغه‌های فراوان اداری برای معلمان و مخصوصاً مدیر معلمان، نقش حمایتی و هدایتی ایفا می‌کنند، زمانی که معلمان به سبب دوری مسیر نمی‌توانند برای انجام امور مدرسه به اداره آموزش و پرورش مراجعه کنند، راهبران آموزشی کمک‌حال آنها هستند؛ همچنین از دل‌یافته‌ها این موارد به صورت تیتروار قابل استخراج می‌باشد:

۱) راهبران آموزشی خارج از محدوده شغلی خود و به اقتضای وجدان کاری و علاقه‌ای که به کار دارند در بسیاری از امور اجرایی مدارس از قبیل: تأمین امکانات رفاهی معلمان و دانش‌آموزان تلاش دارند.

۲) نظارت به شیوه سنتی مانند مچ‌گیری و برخوردهای مستبدانه باوجود منسوخ بودن آن، هم‌چنان در حال اجراست و کنترل‌های لازم که از اختیارات راهبران آموزشی است در پاره‌ای از موارد به این شیوه انجام می‌شود. در این خصوص ایزان و همکاران (۱۳۹۸) بیان می‌کنند: یک راهبر آموزشی باید در جوی توأم با اعتماد متقابل ارتباطی سازنده با همکاران زیرمجموعه‌اش برقرار نماید تا معلمان تحت راهبری او

باروحیه بالا و تعهد به مدرسه و اهداف آن انجام وظیفه کنند؛

۳) راهبران در زمینه‌های روانی و ایجاد انگیزه برای معلمان و دانش‌آموزان تلاش دارند و نتایج نشان از موفقیت آن‌ها دارد. در این خصوص نارنجی ثانی و همکاران (۱۴۰۰) بیان می‌کنند: که یک راهبر آموزشی بایستی بتواند در معلمان به نحوی نفوذ کند که از طریق ایجاد اعتماد و انگیزه‌بخشی، معلمان را به خودتوسعه‌ای و شرکت در دوره‌های آموزشی تشویق نماید. طبیعت کار راهبران آموزشی به گونه‌ای است که معلمان در برابر آنها جبهه می‌گیرند و به راهبران به چشم بازرس نگاه می‌کنند، لذا یکی از مهم‌ترین مهارت‌های راهبران آموزشی حضور در روستاهای دور افتاده و ایجاد انگیزه و شوق در معلمانی است که به سبب شرایط دشوار کاری شوق و انگیزه خود را از دست داده‌اند؛

۴) راهبران به نحو قابل ملاحظه‌ای معلمان را در برخورد با دانش‌آموزان دارای اختلالات یادگیری حمایت و یاری می‌کنند و شیوه‌های برخورد با آن‌ها را نشان می‌دهند؛

۵) راهبران در صورتی که دانش‌آموز دارای اختلال یادگیری نیاز به ارجاع به مراکز خاص داشته باشند، اقدامات لازم را انجام می‌دهند؛

۶) راهبران بخش‌نامه‌ها و قوانین بالادستی لازم‌الاجرا را به مدیران و معلمان مدارس انتقال داده و ضمن جلوگیری از هدر رفت زمان، نظارت بر اجرای آن را نیز سهولت می‌بخشند؛

۷) وظایف آموزشی باین که تنها وظیفه راهبران است ولی به لحاظ شرایط منطقه در شرایطی برابر با سایر فعالیت‌های موردنیاز مدرسه مورد اهمیت قرار می‌گیرد؛

۸) استفاده از شیوه‌های نوین آموزشی همواره مورد تأکید اکثریت راهبران است؛

۹) تشویق و ایجاد علاقه در دانش‌آموزان و معلمان از طرف راهبران چندان مشهود نیست.

از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش نیز می‌توان به: عدم همکاری برخی معلمان به علت ترس از نشر مصاحبه و ایجاد ناراحتی در راهبران، تعداد محدود راهبران آموزشی چند زبانه، نداشتن همکاری کامل معلمان به دلیل محدودیت زمانی برای انجام مصاحبه و در دسترس نبودن معلمان به دلیل مصادف شدن این پژوهش با شیوع ویروس و تعطیلی مدارس اشاره کرد.

پیشنهادهای تحقیق

بر اساس یافته‌های تحقیق و مبتنی بر ادبیات موجود، برای تقویت راهبران آموزشی مدارس چندپایه، می‌توان پیشنهادهای کاربردی زیر را مطرح کرد:

۱) برگزاری کلاس‌های ضمن خدمت توجیهی، برای حذف نگاه نظارتی سنتی مانند: مع‌گیری از معلمان.

همانطور که در یافته‌ها نیز بیان شد، نظارت به شیوه سنتی همچنان در حال اجراست و کنترل‌های لازم که از اختیارات راهبران آموزشی است در پاره‌ای از موارد به این شیوه انجام می‌شود. نیکنامی

(۱۳۸۴) و عابدی نیا و همکاران (۱۳۹۹) به صراحت این نوع نگرش را را آفت بزرگ راهبری آموزشی دانسته‌اند؛ ازجمله مضرات این شیوه نظارتی می‌توان به: مخفی کردن مسائل توسط معلم، انجام رفتارهای سطحی و موردعلاقه راهبر، اضطراب و از بین رفتن اعتماد بین معلم و راهبر آموزشی اشاره نمود. ازاین‌رو عزتی و همکاران (۱۴۰۰) بیان می‌کنند که: لازم است برای راهبران آموزشی و تربیتی دوره‌های آموزشی توسط استادان دانشگاهی و ... برگزار نمود تا به جای شیوه نظارتی سنتی مچ‌گیری از روش‌های به‌روز برای بهبود و ارتقای شغلی معلمان استفاده نمایند؛

۲) سنجش اشراف راهبران بر روش‌های تدریس موفق در مدارس چندپایه و ارائه آموزش در صورت نیاز. همان‌طور که در یافته‌ها نیز بیان شد، استفاده از شیوه‌های نوین آموزشی همواره مورد تأکید اکثریت راهبران است. در این زمینه ایزان و همکاران (۱۳۹۸) معتقدند که: یکی از مشکلات و مسائل اساسی در آموزش مدارس، نداشتن شاخص‌های تدریس اثربخش است، لذا راهبران آموزشی و تربیتی باید با شرکت در کارگاه‌های آموزشی ضمن خدمت دانش و مهارت خود را در این رشته به‌روز و به معلمان مشکل‌دار در زمینه‌های تدریس، آموزش و مدیریت کلاس کمک و یاری نمایند؛

۳) انتخاب درست و بجای راهبران به دلیل حساسیت شغلی و ایجاد زمینه برای اعمال نظارت بر راهبران آموزشی.

بر اساس یافته‌های گروه اول این پژوهش که درصد ناچیزی از نمونه پژوهش را تشکیل می‌دهند، این گروه اعتقاد دارند که: راهبر آموزشی صرفاً در حال بازرسی، تقویت و اعمال عقاید اداری خود می‌باشد. در این رابطه سلطانی و همکاران (۱۴۰۰) بیان می‌دارند: انتخاب راهبران بر اساس شایستگی و تخصص حرفه‌ای، موفقیت راهبران را به دنبال دارد. انتخاب و تلقی فایده‌گرایانه از دو جهت است: فشارهای ناشی از ائتلاف‌های گروهی و نگاه موقتی به جایگاه راهبران. این وضعیت با محدود ساختن اراده و قدرت اثرگذاری افراد، صلاحیت و در نتیجه قدرت رهبری راهبران را به حاشیه برده و در نتیجه، ایجاد و نهادینه‌سازی «فرهنگ راهبری» را با گسست روبرو می‌سازد؛

۴) درخواست از دولت و به خصوص وزارت آموزش و پرورش جهت تهیه زیرساخت‌های لازم ازجمله: امکانات آموزشی و سرمایشی و گرمایشی مناسب که وقت و انرژی راهبران را برای اموری که در وظایف آن‌ها تعریف نشده صرف نکند؛ همچنین ایجاد سازوکار ارتباط مستقیم آسان و بدون ائتلاف وقت مدیران با ادارات تا راهبران وقت بیشتری برای پرداختن به امور آموزشی و تربیتی در اختیار داشته باشند؛

۵) طبق آنچه در یافته‌های پژوهش بیان شد، از گفته‌های معلمان این چنین برمی‌آید که اکثر راهبران در تهیه لوازم مدارس اهتمام ویژه دارند، در صورتی که این امر هیچ‌گونه مزایای شخصی برای آن‌ها ندارد و همان‌گونه که گفته شد وظیفه آن‌ها نیست. همچنین راهبران بخش نامه‌ها و قوانین بالادستی لازم‌الاجرا را به مدیران و آموزگاران مدارس انتقال می‌دهند. در این خصوص علاقه بند (۱۳۹۰) بیان می‌دارد:

از آنجایی که انجام وظایف تعیین شده نیاز به صرف وقت و تلاش مداوم راهبران آموزشی و تربیتی دارد، ضروری است مسئولین محترم منطقه از ارجاع امور غیر مرتبط با وظایف ایشان جدا خودداری نمایند. در راستای تکمیل نتایج این پژوهش پیشنهاد می شود پژوهش های آتی بر روش کار راهبران آموزشی و میزان رضایت حوزه ستادی آموزش و پرورش از آنان متمرکز گردد؛ همچنین پیشنهاد می گردد برای غنای بیشتر تحقیق در پژوهش های آتی از روش های ترکیبی استفاده گردد.

فهرست منابع

- آقازاده، محرم و فضلی، رخساره. (۱۳۸۵). *راهنمای آموزش در کلاس‌های درس چندپایه*. چاپ اول. تهران: آبیژ.
- ایزان، محسن؛ قادری، مصطفی و شیربیگی، ناصر. (۱۳۹۸). تحلیل روایت‌نگارانه‌ی ادراک و تجربه زیسته راهبران آموزشی از اجرای الگوهای نظارت آموزشی معلم-محور در مدارس ابتدایی: تدوین و اعتباریابی الگوی بومی. *دوماهنامه رهیافتی‌نوردر مدیریت آموزشی*، ۱۱(۴)، ۲۳۶-۲۱۱.
- به‌فروش، بابک. (۱۳۸۹). بررسی رابطه نظارت حمایتی با اثربخشی مدارس دوره ابتدایی استان اردبیل در سال تحصیلی ۸۸-۸۹. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه علوم تربیتی دانشکده علوم انسانی و تربیتی دانشگاه آزاد واحد تبریز*.
- جعفر لو، علی اکبر. (۱۳۹۶). آینده پیش‌رو و راهبر آموزشی. *رشد آموزش ابتدایی*، ۲۱(۵)، ۱۳-۹.
- حاجی بابایی، مریم. (۱۳۹۳). شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین عوامل افزایش استرس مدیران آموزش و پرورش مقطع متوسطه شهر قم. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مرکز مدیریت دولتی قم*.
- سلطانی، نور محمد؛ ربیعی مندجین، محمدرضا؛ حکاک، محمد و جمشیدی اوانکی، مینا. (۱۴۰۰). طراحی الگوی شایستگی راهبران آموزشی تربیتی مدارس روستائی و عشایری در مقطع ابتدایی وزارت آموزش و پرورش مبتنی بر روش داده بنیاد. *مجله مدیریت توسعه و تحول*، ۱۳، ۱۱۶-۱۰۱.
- صالحی، کیوان و شفقانی، راضیه. (۱۳۹۵). بازنمایی تجربه زیسته آموزگاران از مشکلات یادگیری دانش‌آموزان ابتدایی: مطالعه‌ای به روش پدیدارشناسی. *پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی*، ۸(۱)، ۱۹۱-۱۶۱.
- صنعتگران، زهرا. (۱۳۹۶). هزار راه نرفته با راهبران آموزشی. *رشد مدرسه فردا*، ۱۴(۳).
- عابدی نیا، افشین؛ مهدی معینی کیا، مهدی و قربان زاده طولارود پایین، پدram. (۱۳۹۹). مطالعه کیفیت خدمات راهبران آموزشی و تربیتی از دیدگاه معلمان مدارس چندپایه. *رویکردی‌نوردر علوم تربیتی*، ۱۳(۱)، ۸۶-۷۸.
- عزتی، میترا؛ سیفی، علی و محمداسمعیلی، فائزه. (۱۴۰۰). بررسی عملکرد ناظران و راهنمایان آموزشی در طرح راهبران آموزشی و تربیتی و مقایسه آن با طرح معلمان راهنمای روستایی در استان خراسان جنوبی. *توسعه حرفه‌ای معلم*، ۱۶(۱)، ۳۵-۱۷.
- علاقه‌بند، علی. (۱۳۹۰). *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*. چاپ ۲۷، تهران: انتشارات روان.
- قرانی‌پور خاجونی، فاطمه. (۱۳۹۶). مقایسه موردی کارآمدی و بهره‌وری کلاس‌های چندپایه و تک‌پایه از دیدگاه آموزگاران، مدیران و والدین و ارائه راهکار. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه تکنولوژی آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران*.
- قرانی مقدم، امان اله. (۱۳۹۵). *جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*. تهران: انتشارات کتابخانه.
- ملکی اصل، اکبر؛ مجرد مغان لو، سجاد و قهرمانی کوچنق، مرتضی. (۱۳۹۶). بررسی نحوه عملکرد معلمان ابتدایی در کلاس‌های چندپایه. *سومین کنفرانس سراسری دانش و فناوری علوم تربیتی مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران*. تهران، پارس حکیمیه ایران، ۷-۱.
- نارنجی ثانی، فاطمه؛ سیفی، علی؛ خزاعی فر، سید مهدی و تیزهوش، فاطمه. (۱۴۰۰). طراحی الگوی شایستگی‌های حرفه‌ای راهبران تربیتی در نظام آموزش ابتدایی. *تدریس پژوهی*، ۹(۳)، ۲۵۰-۲۸۱.

References

- Abedinya, A., Moeinikia, M., & Ghorbanzadeh, P. (2020). Study of the Quality of Educational Leadership Services from the Viewpoint of Teachers of Multigrade Schools. *New Approach in Educational Sciences* (2(1)), 78-86. doi: 10.22034. (in persian)
- Aghazade, M., & Fasli, R. (2010). *Grouping Students for Instruction*. Tehran: Ayizh. (in persian)
- Alagheband, A. (2011). *Sociology of Education* (Vol. XXVII). Tehran: Ravan. (in persian)
- Bedinya, A., Moeinikia, M., & Ghorbanzadeh, P. (2020). Study of the Quality of Educational leadership Services from the Viewpoint of Teachers of Multigrade Schools. *New Approach in Educational Sciences* (2(1)), 78-86. doi: 10.22034 (in persian)
- Behforosh, B. (2010). Investigating the Relationship Between Supportive Supervision and the Effectiveness of Elementary Schools in Ardabil Province in the Academic Year 2009-2010. *Master's thesis. Department of Educational Sciences. Faculty of Humanities and Education. Equivalent to Islamic Azad University*. (in persian)
- Espino-Díaz, L., Fernandez-Caminero, G., Hernandez-Lloret, C. M. Gonzalez-Gonzalez, H., & Alvarez-Castillo, J. L. (2020). Analyzing the Impact of COVID-19 on Education Professionals. Toward a Paradigm Shift: *ICT and neuroeducation as a binomial of action. Sustainability*, 12(14), 5646.
- Ezati, M. S. (2021). Studying Educational Guides and Supervisors' Performance in Educational Administrators' Plan and Comparing it with Rural Guidance Teachers' Plan in South Khorasan Province. *Teacher Professional Development* (6(1)), 17-35. (in persian)
- Gabrielle, M, Marie, A, (2019). Primary Teachers' Perceptions of Multi-grade Classroom Grouping Practices to Support Inclusive Education. *Journal European of Speccial Needs Education*, 34(5), 617-631
- Haji Babaei, M. (2014). Identifying and Prioritizing the Most Important Factors of Increasing the Stress of Secondary Education Managers in Qom. *Master's thesis, Qom State Administration Center*. (in persian)
- Izan, M., Ghaderi, M., & Shirbagi, N. (2020). The Narrative Analysis of the Perceptions and Lived Experience of Educational Leaders of the Implementation of Teacher-Oriented Educational Monitoring Patterns in Elementary Schools: Native Pattern Compilation and Validation. *New Approaches in Educational Administration* (4), 211-236. (in persian)
- Jafarlu, A. (2017). The Upcoming Future and Educational Strategy. *Roshdmag*, XXI(4).
- Jones, G. (2017). Alternative Educators' Perceptions of Teaching Multigrade Classes and Their Views on Students Social Development. *Doctoral dissertation, California State University, F*.
- Maleki_Asl, Akbar; Mojarad Moghanloo, Sajjad; Ghahramani Kojanq, Morteza;. (2017).

- Investigating the Performance of Primary Teachers in Multi-grade Classes. *The third national conference of knowledge and technology of educational sciences, social studies and psychology of Iran*, (pp. 7-1). Tehran. (in persian)
- Narenji_Thani, Fatemeh; Seyfi, Ali ; Khazaefar, Seyed Mehdi; Tizhoosh, Fatemeh;. (2021). Designing a Model of Professional Competencies for Instructional Supervisors in Primary Education. *Research in Teaching* (9(3)), 281-250. (in persian)
- Qarai Moghaddam, A. (2016). *Sociology of Education*. (M. Kermanipour, & N. Mousavi, Eds.) Tehran: Abjad. **doi:** 370.19 (in persian)
- Qaraipour, F. K. (2022). A Case Comparison of the Efficiency and Productivity of Multi-Grade and Single-Grade Classes from The Point of View of Teachers, Administrators and Parents (case study: Students of Bandar Abbas City). *The 9th National Conference of Positive Psychology News*. Bandar Abbas. Retrieved from <https://civilica.com/doc/1681337>
- Salehi, K. &. (2017). Representation of Teachers' Lived Experience of Learning Difficulties in Primary Schools: A Phenomenological Study. *Journal of Applied Psychological Research* (8(1)), 169-191. **doi:** 10.22059 (in persian).
- Sanatgaran, Z. (2017). Not Walked a Thousand Ways with Educational Leaders. *Roshd Madrese e Farda*, XIV(3).
- Soltani, N. R. (2021). Designing a Competency Model for Educational and Training Leaders of Rural and Nomadic Schools in the Primary School of the Ministry of Education. *Journal of Development & Evolution Mnagement* (13(46)), 101-116.